COFOLA 2011: the Conference Proceedings, 1. edition. Brno: Masaryk University, 2011

UZNÁNÍ A VÝKON ROZHODNUTÍ VE SVĚTLE PROBÍHAJÍCÍ REVIZE NAŘÍZENÍ BRUSEL I

LUCIA KOVÁČOVÁ, JAROSLAV KRÁLÍČEK

Faculty of Law, Masaryk University

Abstract in original language
V současné době probíhá revize nařízení Brusel I, která započala v podstatě již v dubnu roku 2009 zveřejněním Zelené knihy o posouzení nařízení č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. Samotný návrh Nařízení předložila Evropská komise v prosinci roku 2010. Jelikož v něm dochází k velkému množství změn, které by nebylo možné dopodrobna v rozsahu tohoto příspěvku obsáhnout, zaměřujeme se pouze na změny dotýkající se uznání a výkonu rozhodnutí, neboť právě jedním z hlavních cílu revize je usnadnit a urychlit uznání a výkon rozhodnutí. Toho chce Evropská komise docílit zejména prostřednictvím zrušení "exequatur". Je to rozumné? A skutečně navrhované změny usnadní a urychlí proces výkonu rozhodnutí? A jaké budou širší dopady, například na jiná nařízení (EET, EPR, DN)? Na tyto a další odpovědi se pokusíme v příspěvku najít odpověď.

Key words in original language
nařízení Brusel I, 44/2001, revize, uznání a výkon, exequatur, procesní záruky

Abstract
The revision of the Brussels I Regulation, which is still ongoing these days, has basically started in April 2009 by publishing the Green paper on the Review of Council Regulation (EC) No 44/2001 on Jurisdiction and the Recognition and Enforcement of Judgments in Civil and Commercial Matters. European Commission introduced the actual proposal of the regulation in December 2010. Since there is a large number of changes and it would be impossible to deal with all of them because of the scope of this paper, and since one of the main objectives of the revision is to facilitate and accelerate the process of recognition and enforcement, we will focus only on changes affecting this process. To achieve this facilitation and acceleration the European Commission has proposed abolition of the „exequatur “procedure. Is it reasonable? Will indeed the proposed changes facilitate and accelerate the process of enforcement? And what will be the broader impacts of these changes to other regulations (such as EEO, EOP, SC)? In this contribution we will try to find the answers to these questions (and to some other as well).

Key words
Brussels I Regulation, 44/2001, revision, recognition and enforcement, exequatur, procedural guarantees

1. NĚKOLIK SLOV NA ÚVOD

Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále jen nařízení Brusel I) představuje jeden z nejvýznamnějších právních nástrojů Evropské unie, který značně ovlivňuje justiční spolupráci v občanských a obchodních věcech. Již v roce 2009, a to konkrétně 29. dubna Evropská komise vydala Zelenou knihu[1], v rámci které uvedla určité otázky a body, které považuje za nedostatky v jinak uspokojivém fungování nařízení Brusel I, a které by se měly přehodnotit. Hlavním cílem bylo dosáhnout zlepšení fungování nařízení Brusel I, a to v přesně navrhovaných bodech. V prosinci 2010 již Evropská komise předložila konkrétní návrh[2] znění nařízení, který obsahuje taktéž důvodovou zprávu, jež rozebírá jak cíle návrhu, tak samotné dopady, které by změna přinesla (či mohla přinést).

Návrh nařízení reaguje na sedm hlavních problematických bodů[3], které byly zdůrazněné právě již v Zelené knize. V rámci rozsahu tohoto příspěvku by však nebylo možné podrobně zanalyzovat celou revizi nařízení a její dopady, a proto jsme se rozhodli blíže podívat pouze na jednu z nejvýznamnějších změn, které návrh přináší, a to zrušení prohlášení vykonatelnosti - exequatur. Cílem tohoto příspěvku je tak zejména zanalyzovat reformu, která se dotkne problematiky uznávání a výkonu rozhodnutí před soudy členských států. V příspěvku bychom chtěli zhodnotit, zda volbou prostředku v návrhu Evropské komise, a to zrušení exequatur, skutečně dochází k naplnění cílů, jež si Evropská komise v důvodové zprávě stanovila.

Existenci prohlášení vykonatelnosti v současném stále účinném znění nařízení Brusel I hodnotí Evropská komise jako jednu z překážek volného pohybu rozhodnutí. Další nedostatky, které se tímto návrhem Evropská komise snaží odstranit je nákladnost a časová náročnost procesu uznávání a výkonu rozhodnutí. Evropská komise zdůrazňuje, že zrušení prohlášení vykonatelnosti má vést k:

---

[1] Zelená kniha o revizi nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech“ [KOM(2009) 175 v konečném znění]

[2] Návrh nařízení Evropského Parlamentu a Rady o příslušnosti a uznávaní a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, [KOM(2010) 748]

[3] Předmětem reformy podle návrhu Evropské komise má být zrušení prohlášení vykonatelnosti, zlepšení fungování nařízení v mezinárodním právním řádu, posílení účinnosti dohod o volbě sudiště, dokonalejší vymezení hranic mezi nařízením a rozhodčím řízením, lepší koordinace soudních řízení před soudy členských zemí a zlepšení přístupu k spravedlnosti.

"jednoduššímu, méně nákladnému a více automatizovanému systému pohybu soudních rozhodnutí"[4].

Cílem je tak urychlit, zjednodušit a zavést méně nákladné řízení a umožnit občanům plně využívat vnitřní trh.

Naší otázkou na tomto místě je, zda opravdu zrušením doložky vykonatelnosti tak, jak je tato změna nastavená v návrhu nařízení, dojde k naplnění zmíněných cílů? Další velmi významnou metou návrhu Evropské komise je garantovat, že zrušením této doložky nedojde k narušení práva žalovaného na spravedlivý proces, na obranu a právní ochranu, které zaručuje čl. 47 Listiny základních práv EU. Toho chce Evropská komise dosáhnout procesními zárukami v podobě tří hlavních opravných prostředků, jež by měly fungovat jako dostatečný korektiv. V článku se proto budeme snažit zanalyzovat, zda navrhované opravné prostředky jsou dostatečné a zda zaručují nutnou ochranu, a zda vůbec dochází k zásadní změně v systému těchto procesních záruk a nejedná se o shakespearovské "mnoho povyku pro nic".

Další otázkou, která při zrušení prohlášení vykonatelnosti v nařízení Brusel I vyvstává, je, jaký je potom smysl ostatních procesních nařízení, konkrétně nařízení o exekučním titulu, o evropském platebním rozkazu a nařízení o drobných nárocích. Mají (měly by) i po přijetí navrhovaných změn nějaké opodstatnění, nebo je zapotřebí uvažovat v takovém případě o jejich zrušení? V rámci tohoto příspěvku se proto dotkneme i tohoto bodu.

2. NAVRHOVANÁ ZMĚNA UZNÁNÍ A VÝKONU V NAŘÍZENÍ BRUSEL I

K důslednému rozboru dopadů odstranění vykonatelnosti z režimu uznávání a výkonu rozhodnutí v této části příspěvku nejprve rozebereme proces dle stávající úpravy, přičemž se zaměříme především na délku takového řízení (zejména, zda jsou dány maximální lhůty pro rozhodnutí a jaký je možný nejrychlejší, a tudíž nejrozumnější, postup) a na potenciální opravné prostředky. Následně provedeme to samé s navrhovaným novým zněním nařízení Brusel I. Tímto postupem bude jednodušší zdůraznit změny, které by měly či mohly nastat.

2.1 SOUČASNÝ PROCES UZNÁVÁNÍ A VÝKONU ROZHODNUTÍ DLE NAŘÍZENÍ BRUSEL I

Proces dle současné právní úpravy je zakotvený v nařízení Brusel I v jeho článcích 32 až 56. V procesu uznávání a výkonu rozhodnutí dle úpravy v

[4] Návrh nařízení Evropského Parlamentu a Rady o příslušnosti a uznávaní a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, [KOM(2010) 748]s. 7.

nařízení Brusel I je možné vysledovat tři hlavní kroky. V prvé části je zakotvená úprava uznávání rozhodnutí, na kterou navazuje úprava prohlášení vykonatelnosti a výkonu rozhodnutí (včetně možných opravných prostředků).

2.1.1 UZNÁNÍ ROZHODNUTÍ

Uznání rozhodnutí z členského státu EU podle nařízení Brusel I je automatické. Tak je to uvedeno v čl. 33 odst. 1, který dále stanoví, že se k uznání rozhodnutí nevyžaduje žádné zvláštní řízení. Jak Rozehnalová uvádí:

"smyslem této úpravy je vytvořit situaci, kdy rozhodnutí soudu jednoho členského státu má na území jiných členských států stejné účinky jako ve státě vydání, a to automaticky".[5]

K uznání tak v podstatě může dojít dvěma způsoby.

Buď proběhne neformální řízení v rámci soudního procesu, kde má cizí rozhodnutí nějaký význam. Dojde k tomu pravděpodobně v rámci řešení předběžné otázky[6]. K uznání tak dochází podle čl. 33 odst. 1 bez zvláštního uznávacího výroku.

Další způsob nabízí článek 33 odst. 2, v němž je zakotvena možnost vést zvláštní řízení ve věci uznání. To může navrhnout kterákoliv strana, která uplatňuje uznání jako hlavní věc v daném sporu, jestliže se stane sporným, zda rozhodnutí má být, nebo nemá být uznané. V rámci tohoto zvláštního řízení je však možné dožadovat se pouze pozitivního výroku, tj. že rozhodnutí má být uznáno. Soud poté v této věci vydá zvláštní deklaratorní rozhodnutí. Je to však jen jeden ze způsobů uznání, a proto je důležité podotknout, že k tomuto řízení nemusí vůbec dojít (a je otázkou, proč by ho někdo zahajoval).

2.1.2 PROHLÁŠENÍ VYKONATELNOSTI ROZHODNUTÍ

Dalším krokem je prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí. To se řídí čl. 38 a násl. nařízení Brusel I. K prohlášení vykonatelnosti dochází na návrh strany, a to buď v návrhu podaném společně s návrhem na výkon rozhodnutí, anebo samostatným návrhem na prohlášení vykonatelnosti.

V prvém stupni je prohlášení vykonatelnosti vždy automatické, vzhledem k tomu, že se do úvahy berou čistě formální předpoklady prohlášení. Těmi se

---

[5] ROZEHNALOVÁ, Naděžda; TÝČ, Vladimír. Evropský justiční prostor (v civilních otázkách). Vyd. 1. Brno : Masarykova univerzita, 2003. s. 303. ISBN 8021030542

[6] VAŠKE, Viktor. Uznání a výkon cizích rozhodnutí v České republice. 1. vyd. Praha : C.H. Beck, 2007. s. 35.. ISBN 9788071796145.

rozumí předložení vyhotovení rozhodnutí podle čl. 53 a předložení osvědčení podle čl. 64 nařízení Brusel I.

V tomto prvém stupni se do úvahy neberou ani důvody stanovené v čl. 34 a 35, tedy důvody, které by jinak mohly vést k odepření uznání rozhodnutí. Navíc není možné, aby do řízení zasahovala strana ve smyslu podávání návrhů[7].

V nařízení není výslovně zakotvena lhůta, v jaké má k prohlášení vykonatelnosti dojít, ale s odkazem na znění článku 41 - "jakmile jsou splněny formální náležitosti" - je možné dovodit, že k tomu má dojít bez zbytečného odkladu. Z důvodu posouzení čistě formálních předpokladů je možné konstatovat, že samotné řízení o prohlášení vykonatelnosti v prvém stupni nepředstavuje (stejně jako automatické uznání rozhodnutí) výrazné časové zdržení. Na druhé straně je samozřejmé, že pro splnění vzpomínaných formálních předpokladů je nutná určitá aktivita strany.

2.1.3 OPRAVNÉ PROSTŘEDKY

Protože do řízení o prohlášení vykonatelnosti strany nemají možnost zasáhnout, je jejich případná obrana zakotvená v čl. 43 a násl. nařízení Brusel I. Tento článek zakotvuje možnost podat proti prohlášení vykonatelnosti opravný prostředek. Lhůta pro podání tohoto opravného prostředku je stanovená v čl. 43 odst. 5, a to jednak jako jeden měsíc od doručení prohlášení v případě, že má strana, vůči které je výkon navrhovaný, bydliště v zemi, ve které došlo k prohlášení vykonatelnosti. Pokud má bydliště v jiném členském státě, lhůta na podání činí dva měsíce od doručení prohlášení vykonatelnosti.

Důležitým znakem tohoto řízení je, že jde o řízení sporné. Může proto dojít k zapojení stran, a to takovým způsobem, že mohou podávat návrhy a namítat důvody, v kterých vidí nemožnost prohlášení rozhodnutí za vykonatelné. Dále je přípustné namítat existenci důvodů na odepření uznání dle čl. 34 a 35, a taktéž neexistenci rozhodnutí ve smyslu čl. 32 nařízení[8].

Důvody pro odepření uznání dle čl. 34 a 35 představují: rozpor s veřejným pořádkem (procesním) státu, v němž se o uznání (či výkon) rozhodnutí žádá; nedoručení návrhu žalovanému včas tak, aby si mohl připravit obranu a zúčastnit se řízení; res iudicata (úplná a částečná); a nedodržení oddílu 3, 4 a 6 (tj. ochrana slabší smluvní strany a výlučná pravomoc).

Článek 45 stanoví, že v případě existence důvodu na odepření uznání rozhodnutí soud, který o opravném prostředku jedná rozhodne o zrušení

---

[7] Tyto podmínky jsou stanovené v čl. 41 nařízení Brusel I.

[8] Článek 32 zakotvuje definici rozhodnutí pro účely nařízení Brusel I.

prohlášení vykonatelnosti, nebo jej zamítne. Proti tomuto rozhodnutí je možná ještě jedna obrana, a to podle čl. 44, kde je zakotvená možnost podat opravný prostředek podle přílohy IV k nařízení Brusel I. V České republice jde o možnost podat dovolání, anebo žalobu pro zmatečnost.

2.1.4 VÝKON ROZHODNUTÍ

Posledním krokem je samotný výkon, který tak, jako postup při podávání návrhu na výkon probíhá v souladu s článkem 40 nařízení Brusel I podle práva členského státu výkonu.

Když si to shrneme, nejjednodušší postup je následující: strana podá návrh na výkon spolu s návrhem na prohlášení vykonatelnosti. V rámci toho dojde k automatickému uznání rozhodnutí. K prohlášení vykonatelnosti dojde na základě splnění formálních předpokladů. Ve lhůtě podle čl. 43 odst. 5 nedojde k podání opravného prostředku (pokud by k němu došlo, uplatní se stejný postup jako níže).

Nejdelší postup by znamenal, že strana podá samostatně návrh na prohlášení vykonatelnosti, kde po splnění formálních předpokladů dojde k prohlášení rozhodnutí za vykonatelné. Ve lhůtě uvedené v čl. 43 nařízení Brusel I podá opravný prostředek, čili bude vedeno sporné řízení. I proti rozhodnutí, které bude výsledkem tohoto řízení dle článku 43 bude podán ještě jeden opravný prostředek, a to v souladu s čl. 44 (viz výše). Pokud po všech těchto řízení bude rozhodnutí vykonatelné, podá strana návrh na výkon rozhodnutí.

2.2 PROCES UZNÁVÁNÍ A VÝKONU ROZHODNUTÍ DLE NAVRHOVANÉHO NOVÉHO ZNĚNÍ NAŘÍZENÍ BRUSEL I

V prvé řadě chceme podotknout, že nebude-li v této části příspěvku řečeno jinak, jedná se vždy o číslování článků dle návrhu Evropské komise (tedy nikoliv dle platného nařízení Brusel I).

Ihned v prvním článku třetí kapitoly nařízení Brusel I (kapitola týkající se uznávání, výkonu a vykonatelnosti), tj. v článku 37, narazíme na dosud neobvyklou situaci. Dle tohoto článku se oddíl 1 třetí kapitoly použije na všechna rozhodnutí s výjimkou těch, která jsou uvedena v odstavci 3. Na rozhodnutí uvedená v odstavci 3 se použije nikoliv oddíl 1, ale oddíl 2. A jakýže je mezi těmito oddíly rozdíl? Oddíl 1 na první pohled splňuje to, co si Evropská komise předsevzala - ruší vykonatelnost. Naproti tomu oddíl 2 v podstatě kopíruje stávající stav. Neboť naším hlavním cílem je posoudit případné zrychlení a zlevnění stávajícího procesu, budeme se nadále zabývat pouze oddílem 1.

Z důvodu rozsahu příspěvku se taktéž nebudeme zabývat předběžnými opatřeními (na zodpovězení položených otázek to nebude mít vliv).

2.2.1 UZNÁNÍ ROZHODNUTÍ A JEHO VYKONATELNOST

V důsledku zrušení prohlášení vykonatelnosti se nám jeví namístě oddíly o uznání a vykonatelnosti spojit do jednoho.

Podstatný je zejména čl. 38 nařízení Brusel I, který stanoví, že rozhodnutí vydané v některém členském státě je zásadně (s výjimkami stanovenými v oddílu 2) v ostatních členských státech uznáno, aniž by zde bylo vyžadováno zvláštní řízení a aniž by bylo možné jeho uznání napadnout. Zároveň je v druhém odstavci dodáno, že se nevyžaduje prohlášení vykonatelnosti.

Jelikož je nám známo již z předchozí podkapitoly, že veškeré důvody pro odmítnutí uznání a výkonu rozhodnutí dle platného nařízení Brusel I jsou zásadně důvody k odepření uznání, může se na první pohled zdát, že nyní bude řízení opravdu rychlé, neboť v návrhu Evropské komise již důvody k odepření uznání nejsou uvedeny. Jak si ale ukážeme v dalším oddílu, jedná se pouze o kosmetickou změnu.

2.2.2 VÝKON ROZHODNUTÍ

Z uvedeného je zřejmé, že jediné řízení, které připadá v úvahu, je řízení o výkonu rozhodnutí bez možnosti zabývat se uznáním a vykonatelností. Je to ale opravdu taková změna?

Čl. 41 nám stanoví, že se toto řízení řídí právem členského státu výkonu, avšak s výjimkou některých důvodů pro zamítnutí či odložení výkonu (pozor na český překlad, kde se hovoří o uznání) uvedených v článcích 43 až 46 (opět pozor na český překlad). Konstrukce je však taková, že se dle návrhu uplatní důvody pro zamítnutí či odložení výkonu uvedené v těchto článcích spolu s veškerými dalšími důvody k zamítnutí či odložení výkonu dle národního práva, které jsou od důvodů uvedených v nařízení Brusel I odlišné. Z toho vyplývá, že důvodů k zamítnutí či odložení výkonu bude hodně. V rámci tohoto příspěvku se však budeme zabývat pouze důvody zmíněnými v nařízení Brusel I, avšak je třeba mít stále na paměti, že se nejedná o výčet úplný.

Čl. 42 odst. 1 ukládá navrhovateli předložit vyhotovení rozhodnutí, které splňuje podmínky nezbytné pro ověření jeho pravosti a osvědčení[9] osvědčující, že je rozhodnutí vykonatelné.

[9] Zde je otázkou, jaký je vztah mezi tímto ustanovením a čl. 39 odst. 2. První zmíněný hovoří o nutnosti předložení osvědčení a druhý naopak, že k předložení dojde pouze na výzvu soudu, u kterého se žádá o výkon rozhodnutí.

2.2.3 OPRAVNÉ PROSTŘEDKY

Čl. 43 obsahuje první z opravných prostředků, a to obranu v případě res iudicata. Podstatné je, že tak soud činí pouze na návrh žalovaného.[10]

Dalším obranným prostředkem je přezkum rozhodnutí pro případ nedoručení návrhu včas a nově pro nemožnost napadnutí nároku z důvodů vyšší moci. Tento návrh žalovaný podává bezodkladně, a to nejpozději ve lhůtě 45 dnů ode dne, kdy se žalovaný skutečně seznámil s obsahem rozhodnutí a mohl na něj reagovat. Je-li návrh na přezkum zjevně bezdůvodný, soud jej ihned odmítne, a to nejpozději ve lhůtě 30 dnů od doručení.[11] Nedodržení těchto lhůt není samozřejmě nijak sankcionováno. Otázkou taktéž zůstává, zda a případně jaký zde existuje opravný prostředek (viz dále).

Poslední článek tohoto oddílu (čl. 46) stanoví, že v případech, na které se nevztahuje článek 45, má strana právo podat návrh na zamítnutí uznání a výkonu rozhodnutí, jestliže by uznání a výkon nebyly přípustné podle základních zásad, na kterých stojí právo na spravedlivý proces. Lhůta k podání tohoto návrhu není stanoveno. Opět je zde ale ustanovení o odmítnutí rozhodnutí nejpozději ve lhůtě 30 dnů od doručení návrhu, je-li tento zjevně bezdůvodný. Znovu se však jedná o imperfektní ustanovení.

Podstatný je taktéž čl. 46 odst. 6, který stanoví, že rozhodnutí o návrhu podle tohoto článku může být napadeno pouze opravným prostředkem uvedeným v příloze IV. To však znamená, že rozhodnutí o ostatních návrzích mohou být napadena i opravnými prostředky jinými.

2.3 PŘEDPOKLÁDANÝ DOPAD REVIZE A NAPLNĚNÍ CÍLŮ EVROPSKÉ KOMISE

Nyní již máme základní informace k tomu, abychom mohli posoudit předpokládaný dopad revize nařízení Brusel I dle návrhu Evropské komise a posouzení naplnění cílů stanovených Evropskou komisí.

Z důvodu systematiky se zvláště budeme zabývat uznáním a vykonatelností a zvláště důvody k přezkumu (obraně).

2.3.1 UZNÁNÍ A VYKONATELNOST

Dle platného nařízení Brusel I jsou tedy, zjednodušeně řečeno, uznání a vykonatelnost automatické a zvlášť může být podán pouze pozitivně formulovaný návrh na uznání rozhodnutí.

---

[10] Z českého překladu vyplývá soudní diskrece (může), z anglického znění nikoliv (shall).

[11] Viz čl. 45 nařízení Brusel I (ve znění návrhu Evropské komise)

Dle návrhu Evropské komise jsou uznání a vykonatelnost taktéž automatické (respektive neprobíhají) a zvláštní řízení nemůže být vedeno.

V této fázi tak sice došlo ke zrušení prohlášení vykonatelnosti a ke zrušení (respektive přesunutí) důvodů k odepření uznání, avšak v podstatě se jedná jen o kosmetické změny a v praxi nepředpokládáme zásadní odlišnosti.

2.3.2 DŮVODY K PŘEZKUMU

Dle platného nařízení Brusel I jsou možnosti k přezkumu (k podání opravného prostředku) dány důvody pro odepření uznání. Těmito jsou rozpor s veřejným pořádkem (procesním), nedoručení návrhu včas, res iudicata (částečná a úplná) a důvody nedodržení ochranných ustanovení oddílu 3, 4 a 6 (tj. ochrana ve věcech pojištění a spotřebitelů a otázky výlučné pravomoci). Lhůta k podání opravného prostředku je 30, respektive 60 dnů. O zamítnutí návrhu soud rozhoduje neprodleně. Po rozhodnutí je možný další opravný prostředek (dle přílohy IV).

Dle návrhu Evropské komise sice neexistují důvody pro odepření uznání, ale existují tři hlavní obranné prostředky. Jsou jimi návrh na zamítnutí výkonu z důvodu res iudicata (částečné a úplné; není stanovená žádná lhůta a dle výkladu je možný další opravný prostředek, a to nejen dle přílohy IV; neexistuje žádná lhůta pro zamítnutí návrhu), přezkum z důvodu nedoručení návrhu včas a nově nemožnosti popřít nárok z důvodu vis maior (lhůta 45 dnů od s k u t e č n é h o seznámení se s rozhodnutím; dle výkladu je možný další opravný prostředek, a to nejen dle přílohy IV; lhůta pro zamítnutí návrhu činí 30 dnů), návrh na zamítnutí uznání a výkonu z důvodu rozporu s právem na spravedlivý proces (lhůta zřejmě 45 dnů od s k u t e č n é h o seznámení se s rozhodnutím; dle výkladu je možný další opravný prostředek, a to pouze dle přílohy IV; lhůta pro zamítnutí návrhu činí 30 dnů) a v souladu s čl. 41 ostatní důvody pro zamítnutí či odložení výkonu dle práva členského státu výkonu.

V návrhu tak přibyl důvod přezkumu z důvodu nemožnosti popřít nárok kvůli vis maior a místo procesního veřejného pořádku je zavedena možnost zamítnutí uznání a výkonu rozhodnutí z důvodu rozporu s právem na spravedlivý proces. První uvedená možnost tak vlastně řízení ještě více prodlužuje a prodražuje a o druhé možnosti nelze říct opak. Je otázkou, jaký obsah by byl právu na spravedlivý proces Soudním dvorem EU přiznán.

Jediná "obrana", která zmizela, je nerespektování oddílu 3, 4 a 6. Toto považujeme pouze za přehlédnutí Evropské komise, neboť taková úprava nemůže mít žádné racionální zdůvodnění. Na dodržení výlučné pravomoci (kam spadá i pravomoc státu výkonu rozhodovat o výkonu rozhodnutí) je nutné bezvýjimečně trvat. To samé platí i o ochraně spotřebitele a ochraně ve věcech pojištění.

Nyní je možný pouze jeden další opravný prostředek, a to dle přílohy IV. Podle návrhu je dle výkladu ve dvou případech možný i jiný další opravný prostředek. Opět tak dochází k prodloužení a prodražení celého procesu (a znění článku přispívá i ke značné nejistotě stran).

Původní lhůta pro podání opravného prostředku byla zásadně 30 dní. Nyní je to 45 dní (navíc od skutečného seznámení se s rozhodnutím), přičemž lhůty k vydání rozhodnutí nejsou stanoveny. Jsou sice zavedeny lhůty pro zamítnutí návrhu, ale dle platné úpravy je zde taktéž lhůta, a to povinnost soudu rozhodnout "neprodleně".[12]

3. DOPAD NAVRHOVANÉ REVIZE NA SOUVISEJÍCÍ NAŘÍZENÍ (EET[13], EPR[14] A DN[15])

Pro důkladný rozbor v názvu zmíněného dopadu bohužel není v rozsahu tohoto příspěvku již žádný prostor, a proto zmíníme pouze nejzjevnější dopady a v obecném duchu.

Hlavní otázka, která díky plánované revizi vyvstává, zní, zda by po přijetí navrhovaných změn měla tato nařízení ještě nějaký smysl, tedy zejména zda řízení podle nařízení Brusel I nebude rychlejší a levnější než řízení probíhající podle těchto speciálních nařízení.

Základní podmínkou tak je, aby existovalo co nejméně možností vedoucích k úspěšnému nevykonání rozhodnutí. Zásadní odlišnosti těchto nařízení oproti nařízení Brusel I ve znění navrhovaných změn existují u res iudicata, možnosti obrany při nedoručení návrhu včas, u veřejného pořádku (respektive zásad, na kterých stojí právo na spravedlivý proces) a u vyloučení ochrany slabší smluvní strany (zejména spotřebitele).

3.1 RES IUDICATA

Uplatnění opravného prostředku z důvodu existence námitky res iudicata u zmíněných nařízení oproti nařízení Brusel I vyžaduje vždy existenci d ř í v ě j š í h o rozhodnutí (tj. je možný pouze jeden ze dvou typů res iudicata zmíněných v nařízení Brusel I) a splnění podmínky, že proti neslučitelnosti nemohla být vznesena námitka.

---

[12] Jak v platném znění, tak v návrhu, se jedná o ustanovení imperfektní, a proto výslovné uvedení lhůty 30 dnů nic ve skutečnosti nemění.

[13] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 ze dne 21. dubna 2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky.

[14] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. prosince 2006 , kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu

[15] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 ze dne 11. července 2007 , kterým se zavádí evropské řízení o drobných nárocích

3.2 NEDORUČENÍ NÁVRHU VČAS

Tuto námitku je možné použít jako důvod k přezkumu (na rozdíl od použití v nařízení Brusel I) pouze při tzv. bezdokladovém přijetí.

3.3 OSTATNÍ

Žádné z těchto nařízení neoperuje se zásadami, na kterých stojí právo na spravedlivý proces a zásadně není vyloučena ani ochrana slabší smluvní strany (zejména spotřebitele).

3.4 SHRNUTÍ

Tato nařízení by tak i v případě přijetí všech navrhovaných změn smysl měla. Stále by představovala možnost rychlejšího a levnějšího procesu, a to při zachování vyšší ochrany slabší smluvní strany a zájmů státu, kde by se rozhodnutí mělo případně vykonat.

4. ODPOVĚĎ NA OTÁZKY

Domníváme se, že návrh Evropské komise by v praxi nevedl ani k urychlení a ani ke zlevnění procesu uznávání a výkonu rozhodnutí. Mohlo by tomu být dokonce naopak, kdy z důvodu imperfekce ustanovení o lhůtách k rozhodnutí a možnosti dokonce vícera (až neurčitého počtu) "obran", není vůbec jasné, do kdy soud skutečně musí rozhodnout. Navíc lhůty k podání opravných prostředků mnohdy (a opět) nejsou vůbec uvedeny a když někde uvedeny jsou, jedná se o lhůty fakticky delší.

Domníváme se, že Evropská komise dosáhla pouze cíle dodržení ochrany práva žalovaného na spravedlivý proces, obranu a právní ochranu, ačkoliv se jedná v podstatě o stejnou úroveň, jaká existuje i v platném nařízení Brusel I. Naopak došlo k ohrožení právní jistoty účastníků, kdy je řada institutů uvedena v neuzavřeném výčtu a s možností přihlížení k národním právním řádům.

Negativně hodnotíme i vypuštění možnosti pro odepření uznání z důvodu nerespektování oddílu 3, 4 a 6 (tj. ochrany ve věcech pojištění a ve spotřebitelských věcech a ochrany dodržování výlučných pravomocí) a záměnu veřejného pořádku za zásady, na kterých stojí právo na spravedlivý proces.

I když jsou ambice navrhované revize obrovské, stále by se jednalo o proces pomalejší a pro strany zřejmě dražší i ve specifických případech, kdy by bylo možné použít související nařízení (EET, EPR a DN). Tato nařízení navíc poskytují větší ochranu jak žalovanému, tak státu, na jehož území by bylo žádáno o výkon. Tato nařízení by tak měla smysl i po přijetí veškerých navrhovaných změn.

Z hlediska uznání a výkonu rozhodnutí, a to zejména s ohledem na dodržení cílů stanovených Evropskou komisí, tak považujeme návrh Evropské komise za přinejmenším nešťastný.

Literature:

- ROZEHNALOVÁ, Naděžda; TÝČ, Vladimír. Evropský justiční prostor (v civilních otázkách). Vyd. 1. Brno : Masarykova univerzita, 2003. 401 s. ISBN 8021030542

- VAŠKE, Viktor. Uznání a výkon cizích rozhodnutí v České republice. 1. vyd. Praha : C.H. Beck, 2007. 477 s. ISBN 9788071796145

- Návrh nařízení Evropského Parlamentu a Rady o příslušnosti a uznávaní a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, [KOM(2010) 748]

- Zelená kniha o revizi nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávaní a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech“ [KOM(2009) 175 v konečném znění]

- Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 ze dne 21. dubna 2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. prosince 2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 ze dne 11. července 2007, kterým se zavádí evropské řízení o drobných nárocích

Contact – email
Lucia.Kovacova@law.muni.cz
Jaroslav.Kralicek@law.muni.cz